

Kempfi, Andrzej

"Kopernik na Warmii. Życie i działalność publiczna. Działalność naukowa. Środowisko. Kalendarium", Olsztyn 1973 : [recenzja]

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 18/3, 588-589

1973

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zwykle bogaty, bo aż 74 rycin liczący, materiał ilustracyjny. Trud zgromadzenia tego materiału godny jest szczególnego uznania, a Wydawnictwu Ossolineum należą się powinszowania z tytułu nienagannie wykonanych reprodukcji i w ogóle pięknej szaty graficznej, którą ta popularnonaukowa książka się odznacza.

Andrzej Kempfi

Kopernik na Warmii. Życie i działalność publiczna. Działalność naukowa. Środowisko. Kalendarium. Olsztyn 1973. Stacja Naukowa Polskiego Towarzystwa Historycznego (Instytut Morski) ss. 545, tabl. 1. Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego.

Wydana staraniem Olsztyńskiej Stacji Naukowej Polskiego Towarzystwa Historycznego i Olsztyńskiego Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego Księga zbiorowa *Kopernik na Warmii* jest w całym tego słowa znaczeniu imponującym przedsięwzięciem wydawniczym. Bogactwo zawartej w tej Księdze zbiorowej treści, jak i okazała szata graficzna 545 stronic liczącego woluminu, wystawiają chlubne świadectwo olsztyńskiemu środowisku naukowemu i olsztyńskim Zakładom Graficznym im. Seweryna Pieniężnego, w których wytłoczono tę wydaną na pięćsetlecie urodzin Mikołaja Kopernika książkę.

Jak to podniósł Jerzy Sikorski w *Przedmowie*, wydawcom przyświecał cel podsumowania i upowszechnienia wiedzy o węzłowych sprawach pobytu Mikołaja Kopernika na Warmii i nawiązali oni do datującego się w Olsztynie już od pierwszych lat powojennych zainteresowania problematyką kopernikowską. Zrąb wydawnictwa stanowią artykuły i przyczynki badaczy olsztyńskich i nie tylko olsztyńskich opublikowane w ciągu minionych lat w dziale *Copernicana* „Komunikatów Mazursko-Warmińskich”. Uzupełniono zbiór kilkoma pracami drukowanymi w innych wydawnictwach olsztyńskich i całkowicie nową pracą Mariana Biskupa *Lidzbark Warmiński w życiu Mikołaja Kopernika*. Nadto w skład tomu wszedł artykuł biograficzny o Koperniku pióra Jerzego Dobrzyckiego i Leszka Hajdukiewicza oraz jedna pozycja drukowana ongiś na łamach „Kwartalnika Historii Nauki i Techniki”: Zofii Wardęskiej rzecz o problemie święceń kapłańskich Mikołaja Kopernika.

Pod względem formalno-rzeczowym wydawnictwo podzielono na cztery części o tytułach: *Życie i działalność publiczna*, *Działalność naukowa*, *Środowisko* oraz *Kalendarium*. Najobszerniejszy dział *Życie i działalność publiczna* oprócz artykułu biograficznego objął prace o etymologii nazwiska Kopernika, o Lidzbarku Warmińskim w życiu Kopernika, o wieży, domie i fromborskim obserwatorium Kopernika, o Koperniku w Olsztynie, o skreślonym przez Kopernika liście kapituły warmińskiej do króla Zygmunta, o zagrożeniu Olsztyna przez wojska Krzyżackie, o święceńiach kapłańskich Kopernika i sprawie przyczyny śmierci Kopernika.

Na dział *Działalność naukowa* złożyły się artykuły na temat tablicy doświadczalnej Kopernika w Olsztynie, poglądów Kopernika w sprawach monetarnych, prawa Kopernika—Greshama w świetle badań numizmatycznych, a także o kopernikowskiej wizji postępu w medycynie i kopernikowskim inkunabule medycznym w Olsztynie.

Co do działu *Środowisko*, to czytelnik znajdzie w nim artykuły o tytułach: *Łukasz Watzenrode inicjatorem wybrania przedstawiciela Korony biskupem warmińskim*, *Stronnicy krzyżacy w otoczeniu Łukasza Watzenrodego*, *Łukasz Watzenrode jako fundator dzieł sztuki*, *Memoriale Łukasza Watzenrodego*, *O dwu edycjach „Anthelogikonu” Tydemana Giesego*. Całość zamyka dział *Kalendarium* wypełniony jedną, ale za to bardzo obszerną pozycją: *Mikołaj Kopernik na Warmii. Kalendarium życia i działalności*.

Kończąc omówienie wypada jeszcze odnotować, że olsztyńscy wydawcy nie zapomnieli o odbiorcach *Kopernika na Warmii* za granicą i każdą z drukowanych w zbiorze pozycji zaopatrzyli w streszczenia w języku angielskim, francuskim, niemieckim i rosyjskim.

Andrzej Kempfi

„BIBLIOTECZKA KOPERNIKAŃSKA”

Obchodzona w tym roku rocznica kopernikańska sprawiła, że rynek wydawniczy wprost zalewają różnego rodzaju publikacje kopernikańskie. Na tle tej produkcji wydawniczej, różnorodnej wartości naukowej, wybijają się niewątpliwie swoją szatą graficzną i wartością popularyzacyjną seria książeczek „Biblioteczka Kopernikańska”, którą różnym aspektom życia, działalności i teorii naukowej Mikołaja Kopernika poświęciło Towarzystwo Naukowe w Toruniu. Są to tomy o różnym poziomie, mające też — jak się wydaje — także różne cele. Tomiki te ukazywały się drukiem począwszy od 1968 r.

Są to pozycje następujące: Karol Górski: *Dom i środowisko rodzinne Mikołaja Kopernika* (1968) ss. 54; Bohdan Rymaszewski: *Toruń w czasach Kopernika* (1969) ss. 73; Waldemar Voisè: *Mikołaj Kopernik — Dzieje jednego odkrycia* (1970) ss. 76; Stefan Cackowski: *Mikołaj Kopernik jako ekonomista* (1970) ss. 72; Marian Biskup: *Działalność publiczna Mikołaja Kopernika* (1971) ss. 93; Jerzy Dobrzycki: *Astronomia przedkopernikańska* (1971) ss. 57; Cecylia Iwaniszewska: *Astronomia Mikołaja Kopernika* (1971) ss. 74; Zenon Nowak: *Kultura umysłowa Prus Królewskich w czasach Kopernika* (1972) ss. 94; *Astronomia w Toruniu, mieście Mikołaja Kopernika* (pod red. C. Iwaniszewskiej, 1972) ss. 88.

Seria niewątpliwie imponująca. Przyznaję jednak, że z pewną niechęcią biorę pióro do ręki po skrzętnej lekturze wszystkich wyżej wymienionych książek, gdyż w dość licznych przypadkach recenzja niniejsza sprowadza się do prostowania jawnych przeoczeń, a więc jest zajęciem z naukowego punktu widzenia dość nudnym i jałowym. Szacunek, jaki żywię dla czytelników pisma, sprawia jednak (i także wymaga), aby nieporozumienia te zostały sprostowane.

Z krótkiego zestawu tytułów widać, że obejmują one szeroki stosunkowo zakres problematyki związanej z obchodami rocznicowymi. Jednakże pierwsza uwaga się nasuwa, gdy staramy się sobie uświadomić pryncypia wydawców, zmierzających do przedstawienia Czytelnikowi różnorodnych aspektów związanych z życiem, działalnością i epoką, w której działał Mikołaj z Torunia. Dotyczą one przede wszystkim dwóch prac, które w tym wypadku — jak się wydaje — mogą stanowić przedmiot naszych ściślejszych i bardziej konkretnych uwag. Na uwadze mam tu tomik Cecylii Iwaniszewskiej, *Astronomia w Toruniu mieście Mikołaja Kopernika* oraz tomik Zenona Nowaka poświęcony kulturze umysłowej Prus Królewskich.

Na obwołucie tomu pierwszego czytamy oto taki anons reklamowy: „W pięćsetlecie urodzin Mikołaja Kopernika szczególnej wagi nabierają sprawy rozwoju astronomii w mieście Jego urodzenia, w mieście Jego młodości. Czy istotnie Toruń godnie reprezentuje polską astronomię, włączając się w nurt najbardziej aktualnych zagadnień tej nauki?”. A dalej dowiadujemy się, że na te właśnie pytania czytelnik znajdzie odpowiedź w tomiku C. Iwaniszewskiej, który jest poświęcony wykładowi informującemu o tym, „jak wyglądała praca astronoma, jakimi problemami zajmują się poszczególne działy astronomii (...), a wreszcie jakie prace naukowe są prowadzone w ośrodku toruńskim”.